

ACC. N:R M. 13456:1-12

f. 1904

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Gunnar Johansson, Rothne
 Härad: Norrvidinge Berättare: min mor Kristin Andersson
 Socken: Föraby Berättarens yrke: Rothne
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1876 i Föraby

Hvar andeskap, föreläsning, barnsång o. kyrktagning.
s. 1-5.

LNF 96.

Det späda barnets klädsel och vård. s. 6-8.

" 97.

Barnets vård och uppfostran under för-
skoleåldern. s. 9-12.

" 98.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 13456:1.

L. U. F. 96. Baraunderskap, förloving, bara-
sång och kyrktägning.

Tiden var omkring 1900 och viljor
vanliga småbönder.

Man ville alla skulle bara, för
ansågs de gamla att en bondfamilj
bride bara minst tre barn, man ville
helst bara både flickor och pojkar. Bara-
lösa äktenskap betraktades som mindre
lyckade.

Det förekom att baraunderskap avbröts
för olika skäl: Gården att lyfta vägnings-
tunng, eller att äta av de gamla svavel-
tändstickorna, men det kunde brända
att de togo för mycket så att de dog av
giftet.

Det gamla namnet på bara som föddes
utan äktenskapet var "brorunge" "brorungar"

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sep 96

ACC. N:R M. 13456:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

Karanderkap. En kvinna som var gravid sade man: "Hon är med barn", eller "hon är på de viset"

Det ansågs vara roligt att ha både flickor och pojkar. Fick en familj t.ex. bara pojkar, så vidtog en det ätgärder för att det skulle bli en flicka. Man skulle t.ex. lägga någonting som var sprucket under sängen i sängkammaren.

Här var en familj i Låparås som fick fem pojkar, men den sjätte gången blev det en flicka. Föräldrarna blev glada och ej minst mormodern som var mycket anlitad som hjälp vid barnfödslan hon sade: Det hjälpte till sist, jag hade lagt en spräckt träsko under sängen. Den gamla som hette "Ingrid på Bärtydet" hade varit något

ACC. N:R M. 13456:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

Över 100 år om hon levat ännu.

De små plaggen ryddes av den
blivande modern eller av hennes mor.
Modern tingade hjälp av den duktiga
"Ingrid på Bästvedet" som var allmänt
ansedd vid föreläsningar och gick barn-
morskan tillhanda och i de fall
barnmorskan ej kom fram i tid, så
klarade Ingrid det ändå. Boständer
var långa på landsbygden och man
kom ej så fort fram med hästskjuts.
Söraby och Gårdsby socknar hade en
barnmorska och hon bodde i Gårdsby
då, som var den största.

Om barnet var fött med regelbunden
avsägs det tyda på god lycka, det
barnet fick tur med sig i livet. En
gammal man som hette Petter Hindal

och var smed och bodde på Finnagårds
ågor uppe vid Brittatorp, berättade
en gång för mig: "De' va' på den
tien som bönnarna brände fälla'
å sådde fälloraj, bönnarna i
Finnagården var äppe i othajen
å brände fälla, å de bar se
inte bätta än att "ellen" (elden)
gick ut på Brittatorps åja, å de
komme inte släcka då, då kom
Kall - Petter springande efter mig
far, å han föllde mig å gick
omkring brannen å precis
där han gått slutade då å
brenna, se far han va född mig
segerhuva." Så berättade den
gamle för mig.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

Kyrktagning ägde för alltid rum, det skulle fört vara ansett till prästen och skedde i samband med högmässan efter det att första psalmen sjungits. Modern tog plats i nedersta bänken vid dörren och prästen kom och mötte henne utaför bänken och läste en bön och tog henne i hand, så fick modern taga plats i sin vanliga bänk, bänkplatserna voro på den tiden flyttande för varje gärd ett år i sänder. Modern var svartklädd liksom vid alla högtidligheter. När kyrktagningen var över och modern tagit plats i sin gärdsbänk brukade hon bjuda alla kvinnfolken i stolar på karaveller.

ACC. N:R M. 13456:6.

L. U. F. 97. Det spräda barnets klädsel och vård
tiden över åren 1900 och samhällsklass
vanliga bröder.

Spädbarnstypen bestod av små re-
stra lappar av bomullstyg och bindor.

Bindan var i regel virkad eller stickad
och var flera meter lång, men man har
en sådan binda ^{tvårad} som är 51 år gammal.

Flickor och pojkar voro klädda likadant.

Dopklänning brukade man ofta låna.
Ibland hade gudfrälskare med sig
dopklänning till barnet.

Skötsel och vård.

Man bytte på barnet 3 gånger om
dagen och tvättades i ljumt vatten.
Till att förhindra rodnader i hudveckan
användes potatismjöl. När barnet
skölles hade man det i kuäret.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lof 97

Barnet låg i moderns säng den första tiden, sedan hade barnet sin sovs plats i vaggan, varav olika modeller förekommo. Den ena modellen var upphängd i krokarna i taket, och den andra var byggd på en ställning cirka 1 meter hög. Jag har en sådan bevarad.

Om moderns mjölk ej var tillräcklig, så tog man vanlig mjölk och blandade med vatten och socker.

När barnet skulle användas moderns mjölken brukade modern smörja bröstvårtorna med såpa så att barnet skulle få avsmak.

Tog moderns mjölken slut så fick barnet lära sig dricka med flaskan och napp, sådana barn kallades

"flaskbaru" och används ej växa sig
fört som de som hade moders-
mjölken.

För brukade modern tugga maten
till barnet när det skulle lära sig
att äta. Som töttnapp användes
en linnelapp var man knöt in lite
strösocker.

När barnet skulle lära sig att gå
användes en s.k. "gåstol", vi har en
sådan bevarad den är blåmålad.
Man bröjde frösika lära barnet gå
vid ettårstiden.

f

L. 4. F. 98. Barnets vrid och uppföstran
medan förskoleålder.

Allmänt om övervakning och förtroende.

I regel var det modern som hade tillit till
öns barnen, men i den mån det blev flera
systrar, så fingo de äldre systrarna hava
tillit till öns de små.

Beteende mot och förhållande till de
ruana. Barnen kallade föräldrarna för far
och mor, Vi far, eller Vi mor, farfar och
farfar o. t. c. . När barnen skulle gå bort
eller någon kom hade man lätt att
flickorna skulle säga varken och pojkar
att ta av sig mössan och braka.

Förbud och brott

"Du får inte vipsa för då spricker läppen"
var ett gammalt ordster som ofta an-
vändes.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Laf. 98

Barnen fingo ej peka åt regnbågen och säga: "Se regnbågen" gjorde de det så sade man: "då rullnar fingret bort."

Ville barnen titta i brunnen så sade man: "Vi får inte titta i brunnen för då kommer brunsgubben och tar dig."

Hade barnet skrikigt och varit olydigt så sade man att det var "Berta i kagen som kommer." Även sade man: "Det är bäst att du är snäll annars kommer sotarn och tar dig;" eller också: "Var snäll annars kommer ryssen och tar dig."

Pluts tilldelning i hemmet

Barnen lägs ofta hos föräldrarna i deras sängar, ofta till de voro 8-10 år. Barnen hade ofta en pall eller liten stol som de kallade för deras egen.

Klädedräkt. Som underplagg användes skjorta för pojkarna, flickorna använde "lintryg" (linne) och var sydda av vitt linne, senare dit domestik, och tillade bådadera ett underliv utav på linnet. Flickorna använde alltid förkläde, även när de skulle vara "fina", förkläde användes även i kyrkan. Jag hörde talas om en flicka som ville ta på sig förklädet i kyrkan. Hon sade högt: "Ja vill inte ha något påklä för Johanna har ej något påklä."

Både flickor och pojkar använde vita spetskravor när de skulle vara finklädda.

Både flickor och pojkar bridade använde strumpor och skor när de var 1-1½ år gamla.

Barnen hade särskilda vardagskläder
och högtidskläder.

Hygien och allmän sjukvård.

Hade barnen huvudvärk så finkammade man håret, det tvättades även med sabadillättika.

Om barnet rött i ansiktet och brände het så sade man att det har feber.

Hade barnet slagit sig eller gjort sig något illa, så brukade man bläsa därpå och säga: Bläses jag på det så går det snart om, och i regel brukade barnet sluta att gråta.

Uppteckningen avser vanliga
säråbränder